Întregiri la o fotografie istorică

Dan Toma Dulciu

Una dintre cele mai interesante fotografii de epocă, înfățișând pe I. L. Caragiale, George Coșbuc și Alexandru Vaida-Voevod (împreună cu soția), grup în care apare și avocatul D. Ciuta, a iscat încă de la început câteva controverse, mai ales cu privire la locul unde a fost făcută fotografia și contextul propriu-zis.

Caragiale, Coșbuc, împreună, în anul 1911

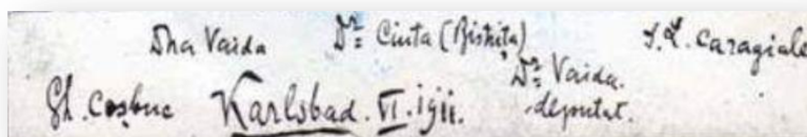
Inițial, fotografia a fost prezentată într-un *Almanah* al ziarului *Patria,* din Craiova, tipărit în anul 1912 la Librăria și Tipografia *„Sache Pavlovici”*, sub îngrijirea jurnalistului Dem E. Petrescu.

Recent, profesorul Radu Mârza[1] a analizat cu atenție imaginea devenită celebră, elucidând o parte din necunoscutele acesteia, arătând că ”*Fotografia a circulat încă în epocă, inclusiv sub formă de carte poştală ilustrată…”*.

[1] Radu Mârza, O fotografie de la Karlsbad, 2 septembrie 2017, https://peregristorii.wordpress.com/2017/09/02/o-

Eminentul istoric clujean, menționând identitatea personajelor din fotografie ”*(de la stânga la dreapta) George Coşbuc, doamna Elena (Lencica) Vaida Voevod, medicul bistriţean Demetriu Ciuta, Alexandru Vaida Voevod, Ion Luca Caragiale. Fotografia a fost făcută pe o terasă din Karlsbad, cândva în luna iunie 1911*”, rezolvă a necunoscută importantă a acestei fotografii, demonstrând că scena impresionantului tablou o reprezintă Terasa *Kafe Kaiserpark.*

De altfel, localizarea imaginii în decorul de la Karlsbad, precum și datarea, erau vag cunoscute, de multe decenii, fiindcă fotografia a circulat cu următoarea legendă explicativă:

La rândul meu, fructificând această valoroasă resursă documentară, care este presa vremii, am căutat să stabilesc cronologia acestei fotografii, descoperind, printre altele, că ea a mai fost publicată în paginile ziarului *Chemarea*[2], în numărul omagial al ziarului, dedicat împlinirii vârstei de 50 de ani de viață ai lui Al.Vaida-Voevod.

Deși sărbătoritul putea să îndrepte ulterior eroarea redacțională, conform căreia fotografia reprezintă pe „*Domnul Vaida- Voievod, la Sângeorz, în tovărășia lui Coșbuc și Caragiale”,* acesta – probabil din politețe – nu a reacționat pentru a îndrepta explicația greșită.

De unde provine însă această localizare greșită [3]? Unul dintre personajele din imagine, pe numele său Demetriu Ciuta, doctor în drept (și nu medic, cum

[2] ”*Chemarea*”, An VII, nr. 9, din 28 febr. 1932, p. 12.
[3] ”F*otografia a fost făcută în staţiunea Sângeorz-Băi, unde medicul Ciuta avea o vilă-sanatoriu*”, cf. Lucian Valea, *Opere*, vol. IV. *Pe urmele lui George Coşbuc*. Cluj-Napoca, Ed. Limes, 2012, p. 205 (apud Radu Mârza, op. cit.)

mai este uneori confundat), stabilit la Bistrița[4], are oarece legături conjuncturale cu localitatea Sângeorz. Cum îi spune de altfel și numele, Sângeorz-Băi a fost o veche și renumită stațiune balneară, ale cărei ape minerale erau cunoscute încă din anul 1818.

Izvoarele cu proprietăți curative au fost captate însă mai târziu, în anul 1858, prin investițiile făcute de edilii locali, în proprietatea cărora se aflau aceste resurse naturale, aceștia realizâns instalații atât pentru băi calde, cât și reci. Abia în anul 1879 s-a constituit *Societatea „Hebe",* de către o mână de investitori români, exploatând aceste băi în antrepriză, pe timp de 25 de ani.

Împlinindu-se termenul contractual, societatea s-a desființat, exploatarea băilor revenind iarăși primăriei acestei localități (1905-1910).

Gospodarii comunei, nereușind probabil să le rentabilizeze, au renunțat la exploatarea acestora, încât la data de 24 septembrie1911 un grup de 7 asociați români constituie o nouă societate *„Hebe"* (cu un capital inițial de 200.000 coroane, format din 1.000 de acțiuni a 200 coroane fiecare), preluând în antrepriză, prin licitație publică, pe o durată de 50 de ani, exploatarea izvoarelor și a stabilimentului balnear Sângeorz-Băi.

La adunarea generală a acționarilor, care a avut loc la Bistrița, Dr. Demetriu Ciuta a fost ales președinte al direcțiunii Societății „*Hebe",* cu sediul în Năsăud.

Avocatul Ciuta, doctor în științe juridice, era însă cunoscut mai ales pentru implicarea sa activă în mișcarea națională, apreciat de mai toți intelectualii români din Transilvania, și nu numai.

Coroborându-se informații preluate din amintirile lui Al. Vaida-Voevod, publicate în anii din urmă, unii autori au avansat ipoteza conform căreia

---

[4] Două clădiri din Bistrița își leagă numele, conform folclorului urban, de persoana lui Demetriu Ciuta: *Poşta Veche* şi clădirea în care a funcţionat, înainte, *Biblioteca Judeţeană*. Se spune că aceste două clădiri erau ale lui şi au ajuns, ulterior, în posesia statului.

fotografia în cauză ar fi fost realizată pe terasa *Hotelului Loib Central*, fiindcă hotelul este menționată în câteva texte memorialistice.[5]

În continuare, doresc să prezint câteva explicații privitoare la această frumoasă fotografie demnă de un album al istoriei literare.

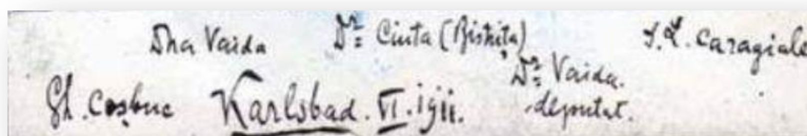
În primul rând, îmi propun să stabilesc veridicitatea informațiilor cuprinse în textul explicativ, cel care dezvăluie trei elemente de identificare importante: cine sunt personajele, în ce epocă a fost făcută fotografia și unde ?

Acest aspect are relevanță, fiindcă textul cu caracter explicativ putea să fie unul apocrif, inducând un anume grad de confuzie, nu atât cu privire la identitatea personajelor, cât mai ales referitor la datarea și localizarea scenei surprinse de fotograf, în condițiile în care Al. Vaida-Voevod nu a contestat viabilitatea legendei care a însoțit fotografia publicată de ziarul ”*Chemarea*”, în anul 1932.

În această situație, pentru analiza grafologică a înscrisului, am procedat la compararea textului respectiv cu o reproducere a unui text martor, o dedicație existentă pe o fotografie dăruită de I.L.Caragiale lui Octavian Goga, datând de asemenea din anul 1911.

[5] Alexandru Vaida Voevod, *Memorii*. Prefaţă, ediţie îngrijită, note şi comentarii de Alexandru Şerban, vol. I. Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1994, p. 211-212; Buta, Mircea Gelu (coord.), *Cu gândul la George Coşbuc* (*Arhivele Bistriţei*. Anul I, Fasc. 4). Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2016, p. 79.

Analiza grafologică a înscrisului de pe fotografie cu specimenul martor

Pe ambele fotografii, milesimul **1911** are un format grafic identic, cu trei puncte situate deasupr cifrei 1, cu codița cifrei 9 redată abrupt spre stânga. De asemenea, inițiala ”C” (incipit al cuvântului Caragiale) este redată asemănător în ambele fotografii.

După cum se poate lesne observa, în ambele fotografii avem de-a face cu scrisul lui Caragiale[6]. Or, acesta, martor ocular, nu putea să consemneze inexactități pe fotografia de la Karlsbad și nici scrisul nu a fost adăugat de un eventual posesor ulterior al fotografiei.

Acestea fiind deja lămurite, vom analiza în cele ce urmează unele chestiuni de detaliu, care să lumineze oarecum culisele scenei surprinse de aparatul de fotografiat.

Printre subiectele care ne interesează, vom începe cu problema unei datări mai exacte a fotografiei, nu prin expertizarea tehnică a acesteia ci prin

[6] https://evz.ro/caragiale-cosbuc-poet-goga.html (accesat 06.06.2020)

coroborarea unor aspecte de conjunctură, pe care documentele de epocă ni le-au pus la dispoziție.

1. Datare

Una dintre primele chestiuni care m-au preocupat este stabilirea perioadei în care grupul fotografiat - Coșbuc, Caragiale, familia Vaida-Voevod, dr. Ciuta - s-a aflat efectiv la Karlsbad. Aceasta a presupus consultarea listei de cazare în hotelurile din Karlsbad, respectiv consemnări ale presei de limbă română, din Transilvania.

George Coșbuc. Referitor la prezența lui George Coșbuc în hotelurile din Karlsbad, avem înregistrări doar pentru anii 1912 (sosit la data de 6 Iunie/19 Iunie 1912, cazat la *Hotel Post*, *Egerstrasse*, 1 pers.) și 1913 (sosit la 2 August/15 August 1913, cazat la *Hotel Post*, *Egerstrasse*, 1 pers.). Putem presupune faptul că și în anul 1911 poetul s-a cazat tot la *Hotel Post* ! Să reținem acest nume de hotel !

Totuși, pentru detalii referitoare la anul 1911, va trebui să răsfoim și presa vremii din țara noastră. Astfel, în ziarul ”*Românul”* din Arad[7], datat 19 Iunie/2 Iulie 1911, găsim un scurt anunț, prin care redactorii mulțumesc lui George Coșbuc pentru trimiterea unei frumoase poezii: ”*Iubitului nostru poet, care de prezent petrece la Carlsbad, îi trimitem adânca noastră mulţumită şi rugăm pe bunul Dumnezeu să ni-l ţină deplin sănătos încă mulţi fericiţi ani!”*Așadar, la începutul lunii Iulie 1911, poetul, adăugând ca titlu de noblețe intelectuală particula *Profesor,* se mai afla încă la Karlsbad !

[7] Duminecă 19 Iunie v./2 Iulie n., 1911, nr. 134, p.7

Nr. 226.

Karlsbader Kurliste

Ausgegeben Samstag, den 8. Juni 1912.

Buchdruckerei Hans Feller, Karlsbad.

Parteien-Zahl	Name und Stand	Gewöhnlicher Aufenthaltsort	Wohnung hier	Personen-Zahl
	Angemeldet am 6. Juni 1912:			21083
16471	Herr Georg **Cosbuc**, Professor	Bukarest	Hotel Post, Egerstrasse	1
16472	Herr Ernst **Mattausch**, Gutsbesitzer	Neuzedlisch	dto.	1
16473	Herr Wilhelm **Silber**, Kaufmann, mit			

Dl. ”***Georg Cosbuc”***, **profesor** *Lista de oaspeți* din 6 Iunie/19 Iunie 1912

Pe de altă parte, este important de cunoscut data la care a luat sfârșit sejurul lui George Coșbuc, în anul 1911. Și în această situație, presa din țara noastră ne oferă detalii semnificative, mai ales redacția ziarului arădean ”*Românul*”, unde poetul publica multe din creațiile sale. Astfel, ediția[8] aceluiași ziar, din data de 26 iunie/9 iulie 1911, informează cititorii asupra programului poetului: G. Coșbuc, întorcându-se de la băi, a stat câteva zile la Viena, apoi a plecat spre Transilvania - Joi, 23 Iunie/6 Iulie 1911 - intenționând să rămâne peste vară în țară, pentru a finaliza traducerea capodoperei lui Dante – *Divina Comedie*.

Cu două zile mai înainte, la data de 21 Iunie/4 Iulie 1911, G. Coșbuc se întâlnise la Viena cu Directorul General al Poștei Române, Lt. Col. Verzea, precum și cu dr. Iuliu Maniu, iar seara - în cadrul unei întâlniri private – cu reprezentanții coloniei române din capitala Imperiului: dr. St. N. Ciurcu, dr. Gh. Moroianu, dr. Mihai A. Popovici, părintele Virgil Cioban, prof. C. Nedelcu.

Putem spune, prin urmare, că G. Coșbuc a locuit la Karlsbad până în data de 3 iulie 1911, apoi a plecat spre Viena, unde a petrecut câteva zile.

[8] *Românul*, An I, Duminică 26 iunie /9 iulie, nr. 139, p. 7

I.L. Caragiale Ca și în cazul lui G. Coșbuc, în lipsa unei înregistrări oficiale în scriptele hoteliere din Karlsbad, am apelat la alte surse documentare. Printre acestea, Scrisoarea lui Caragiale, adresată lui Paul Zarifopol, datată *marți, amiezi, 31 Mai/13 Iunie 1911*, prin care îi comunică faptul că ”*mâine miercuri dim. 9.20 plec, prin Dresda, la Karlsbad*”, invitându-l, din punctul meu cam tardiv[9], adică de pe o zi pe alta, și propunându-i să se întâlnească în vagonul restaurant al trenului având ca destinație Karlsbad.

Așadar, I.L. Caragiale sosește la Karlsbad miercuri 1 Iunie/14 Iunie 1911, stând aici doar 3 zile, cum rezultă din acest text memorialistic, redactat de G. Coșbuc în anul 1912.[10]

În același document, poetul dezvăluie faptul că, în 1911, prietenul său, scriitorul I.L. Caragiale, a tras la Hotelul *Kroh* din Karlsbad, aflat pe *Strada Parkului* (*Parkstrasse*), adică pe aceeași stradă unde se află și Hotelul *Kaiser Josef*, unde era cazat și avocatul Ciuta.

Acest hotel aparținea familiei Kroh (Maria și Hans), fiind dotat cu o sală de citit, pe placul lui Caragiale.

Hotel Kroh

[9] Caracterul formal al invitației este evident: nu poți să trimiți marți pe la amiază o scrisoare și o invitație, stabilind o întâlnire pentru a doua zi dimineața. De altfel, căutând în evidențele sosirilor turistice din Karlsbad, nu am găsit numele Paul Zarifopol, în schimb fratele său, Ștefan Zarifopol, din orașul Roman, apare ca un constant oaspete al stațiunii.

[10] Publicat în Revista *Flacăra*, nr. 36/1912

După cum își aduce aminte Coşbuc (numit de Nenea Iancu, într-una din scrierile sale: *tu, dulce poet Coșbuc, nobil copil din poporul Năsăudului*[11]) dramaturgul propune efectuarea unei vizite în Germania, în anul 1912, urmând să stea la un prieten, pentru vre-o două-trei zile.

Poetul din Hordou relatează că dramaturgul exilat la Berlin sosise în stațiune nu de dragul apelor fierbinți, ”*pe care nu voia nici măcar să le guste, ci numai ca să se plimbe”*. În plus, pe lângă scopuri politice, sau de relaxare, Caragiale ajunge la Karlsbad pentru a se întâlni cu George Coșbuc, voind să îl consulte asupra unei noi creații, inspirate din literatura antică.

I.L.Caragiale nu a stat decât trei zile la Karlsbad, precizează Coșbuc, acolo întâlnindu-se *”cu alţi şi cu alţi oameni”,* punând la cale soarta tronului habsburgic, împreună *”cu foarte mult de el iubitul dr. Vaida”*, fiindcă mai spune Coşbuc,” *foarte mult îi plăcea în anii din urmă să se ocupe cu trebile politice ale românilor din Ungaria şi mai ales să puie la cale cu doctorul Vaida, mai în glumă, mai cu dinadinsul, soarta tronului habsburgic”*.

Cine să fie aceşti ”*alți și alți oameni*” ? După cum relatează ziarul ”*Tribuna*[12]*”*, din data de 26 Iunie/9 Iulie 1911, putem doar bănui: P. P. Carp, preşedintele Consiliului de Miniştri român, plecat la Karlsbad, al cărui interimat îi este asigurat de Titu Maiorescu, ministru de externe. Dimitrie Sturdza, fost preşedinte de consiliu, se tratează însă la *Reichenau.* La rândul lui, profesorului A. C. Cuza, care zăcea bolnav de nefrită, medicii îi prescriu o cură la Karlsbad, pe care pacientul promite să o urmeze în cursul lunii Iulie 1911. Doar Dr. Sextil Puşcariu, profesor universitar în Cernăuţi și colaborator al ”*Tribunei*” s-a stabilit peste vară în Bran.

Dr. Al. Vaida-Voevod Despre prezența în stațiune a cunoscutului apărător al drepturilor noastre naționale, dr. Al. Vaida-Voevod, deputat în Parlamentul de la Budapesta, același ziar ”*Românul*”, în numărul din 29 mai /11 iunie 1911,

---

[11] I.L.Caragiale, *Rărunchii națiunii*, în ”*I. L. Caragiale, Opere, Articole Politice și opere dramatice”,* vol. V, Bucureşti, 1938, p.110

[12] *Tribuna*, An XV, nr.139, din 26 iunie/9 Iulie 1911, p. 7

precizează: ”*Arad 28 Mai st. v.: Dr. Alexandru Vaida-Voevod a sosit la Carlsbad , reluându-şi practica sa ca medic la acel stabiliment de cură. Adresa d-lui este: Karlsbad-Marktplatz. Haus Zawojschi.”*[13]

Ca de obicei, în perioada vacanței parlamentare, deputatul Al. Vaida-Voevod oferea consultații medicale mai ales turiștilor români, aflați în număr mare la băi. El sosise mai devreme decât oaspeții săi: Coșbuc și Caragiale.

În continuare, vom încerca să prezentăm câteva considerații privitoare la prezența lui Alexandru Vaida-Voevod în acest oraș, el fiind mai ales cunoscut drept medic, și mai puțin în calitate de om politic important al epocii.

Se știe că, începând cu anul 1909, dr. Al. Vaida-Voevod, profitând de vacanța parlamentară, practica medicina la Karlsbad, pe timpul verii. A făcut acest exercițiu profesional timp de câțiva ani, mai precis până când a fost concentrat, la izbucnirea războiului. În iarna anului 1915/1916 a suferit o operație dificilă, dar a reușit să își recapete sănătatea în scurt timp.

Pentru a cunoaște mai bine statutul său de medic, am cercetat din nou materialele de evidență documentară ale orașului Karlovy-Vary, unde am găsit o *Listă a medicilor* stațiunii – *Aerzte Verzeichnis* - datată 23 iunie 1917[14].

Această listă reproduce de fapt situația medicilor stațiunii, din anii 1914-1915, fiindcă acum majoritatea acestora (printre ei și Alex. Vaida-Voevod) erau în serviciu militar[15].

[13] *Românul*, An I, Duminică 29 mai(11 iunie), nr.117, p.7

[14] ”*Auskünfte über kurotliche Angelegenheiten, ortspolizeiliche usw. siehe Adressbuch der Stadt Karlsbad 1914-1915”.*Trad. *Pentru informații despre problemele balneoclimaterice, poliția locală etc., a se vedea Cartea de Adrese a orașului Karlovy Vary 1914-1915.*

[15] *Jene Herren Aerzte, deren Namen mit einem * bezeinecht sind, waren zur Zeit der Herausgabe dieses Verzeichnisses zur Kriegdienstleistung einberufen* Trad. *Acei medici, ale căror nume sunt marcate cu un *, au fost solicitați pentru serviciul militar în momentul publicării acestui director.*

Aerzte-Verzeichnis

alphabetisch geordnet, mit Angabe der Wohnung, der Ordinationszeit während der Saison und Fernsprech-Nummer.

Jene Herren Aerzte, deren Namen mit einem * bezeichnet sind, waren zur Zeit der Herausgabe dieses Verzeichnisses zur Kriegsdienstleistung einberufen.

Name	Wohnort	Ordinationszeit		Fernsprech-Nr.
		Vormittag	Nachmittag	
*Ullmann Josef	„Villa Graf“, Mattonistrasse	$^{1}/_{2}8$—$^{1}/_{2}9$	2—3	
*Vaida-Voevod A. von	„Haus Zawojski“, Markt	7—9	2—4	

Al. Vaida-Voevod Catalogul Medicilor din Karlsbad

Ținând cont de tabelul medicilor din anii 1914, am consultat și *Cartea de adrese* a orașului Karlsbad, din același an, pentru a stabili unde este locuința medicului Al. Vaida-Voevod.

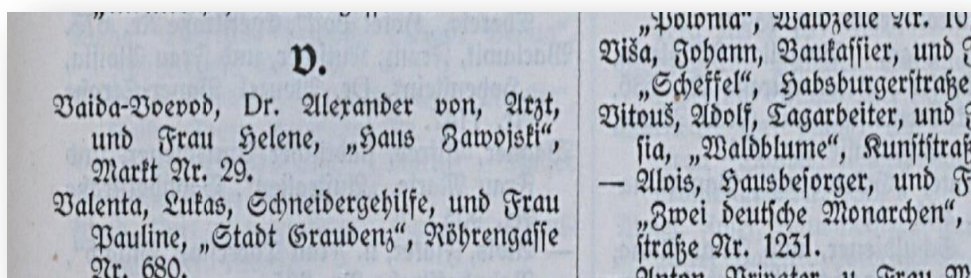

Adreß-Buch der Kurstadt Karlsbad 1914/1915.

Im Auftrage des Stadtrates auf Grund amtlichen Materials bearbeitet vom Kuramte unter Mitarbeit sämtlicher städtischer Ämter, des Gremiums der Kaufleute und des genossenschaftlichen Bezirksverbandes in Karlsbad.

Für allfällige Irrtümer oder Auslassungen wird keine Verantwortung übernommen.

Alle Rechte vorbehalten.

Carte de Adrese Orașul balneo-climateric Karlsbad 1914-1916

V.

Vaida-Voevod, Dr. Alexander von, Arzt, und Frau Helene, „Haus Zawojski", Markt Nr. 29.
Valenta, Lukas, Schneidergehilfe, und Frau Pauline, „Stadt Graudenz", Röhrengasse Nr. 680.

„Polonia", Waldzeile Nr. 10
Viša, Johann, Baukassier, und
„Scheffel", Habsburgerstraße
Vitouš, Adolf, Tagarbeiter, und
sia, „Waldblume", Kunststraß
— Alois, Hausbesorger, und F
„Zwei deutsche Monarchen",
straße Nr. 1231.

Dr. Alexander von Vaida-Voevod, medic și doamna Elena, ”*Haus Zawojski*”, Str. *Markt* nr.29

Se poate observa din această listă adresa medicului român, în perioada 1914-1915: ”*Haus Zawojski*”[16].

Fiind totodată și o personalitate politică, chiar afișând cu vădită satisfacție un rang nobiliar - **Alexander von Vaida-Voevod**, acesta și-a ales o reședință elegantă, pe măsură: Hotel *Felix Zawojsky*, construit în anul 1900, de către arhitectul K. Haybäk, în stilul *Art Nouveau*.

El nu este însă singurul medic român care a profesat la Karlovy-Vary. De exemplu, printre membrii activi ai ”*Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”,* înregistrați ca atare în anul 1914[17], întâlnim numele dr. Enea Nicola, medic la Carlsbad.

Amintim printre românii din Karlsbad și numele lui V. Cioban, primul paroh al *Capelei române de la Viena*, care, după terminarea studiilor la *Facultatea de Medicină de la Viena*[18], a renunțat la rasa preoțească și a practicat medicina generală la Karlsbad, începând cu anul 1938, avându-și cabinetul, inclusiv locuința, conform obiceiului vremii, așa cum ne arată parafa de medic, pe care o aplica nu numai pe rețete, dar și pe scrisorile particulare, la adresa: *Dr. David Becher-Platz*, în *Haus ”Continental”*.

[16] V. V. Tilea, care l-a cunoscut personal pe Al. Vaida-Voevod, scrie în ziarul *Chemarea* (anul VII, nr. 9, 28 febr. 1932, p. 12) că medicul român avea aici cabinetul unde oferea și consultații.
[17] În anul 1914, maiorul român în rezervă Banda Petru se stabilise cu domiciliul la Karlsbad.
[18] În 1911. Virgil Cioban se înscrie la *Facultatea de Medicină* din Viena. Își întrerupe însă studiile în 1914, la declanșarea Primului Război Mondial, plecând ca medic pe frontul din Galiția. În anul 1917 este dislocat în garnizoana Praga. Aici își reia studiile medicale, specializându-se în medicina legală. A obținut un doctorat sub îndrumarea faimosului medic legist, prof. univ. dr. E. Hoffmann.

Karlsbad (Karlovy-Vary) Hotel *Felix Zawojsky.* Locuința lui Al. Vaida-Voevod

Dr. Demetriu Ciuta Așa cum am mai spus, în principiu, pentru a afla data sosirii unui oaspete sau hotelul ori pensiunea unde au fost cazate persoanele venite la cură balneară într-o anumită stațiune/oraș, avem la dispoziție un instrument util și anume *Lista de oaspeți (Fremden Blatt),* când este vorba de Viena, respectiv *Karlsbader Kurliste*, pentru Karlsbad, localitate aflată într-o provincie pe atunci aparținând *Imperiului Austro-Ungar*. Dar, spre surprinderea mea, în listele de călători pentru luna Iunie 1911 nu am găsit decât numele dr. Demetriu Ciuta, avocat, cu domiciliul în Bistrița, înregistrat la data de 25 mai/6 iunie 1911, ca fiind cazat (o singură persoană) la Hotel *Kaiser Josef*, din strada *Parkstrasse*.

Nr. 148.

Karlsbader Kurliste

Ausgegeben Donnerstag, den 25. Mai 1911.

Par-teien-Zahl	Name und Stand	Gewöhnlicher Aufenthaltsort	Wohnung hier	Par-sonen-Zahl
	Angemeldet am 23. Mai 1911:			13831
10796	Frau Anna **Seidel,** Kaufmannsgattin . .	Freiberg	Rigi, Wiesenberg	1
10797	Frau Sabine **Rosenberg,** Beamtensgattin	Warschau	Kaiser Josef, Parkstrasse	1
10798	Herr Dr. Demetrius **Ciuta,** Advokat . .	Bistritz	dto.	1

Dr. Demetrius Ciuta *Lista de oaspeți* 25 Mai/7 Iunie 1911

Dr. Demetrius Ciuta este un oaspete convins al stațiunii Karlsbad, fiind înregistrat în evidențele sosirilor în stațiune și în anii anteriori, 1900 și 1910, când se află la tratament și odihnă, împreună cu soția.

Nr. 538.

Karlsbader Kurliste

Ausgegeben Mittwoch, den 10. August 1910.

Par-teien-Zahl	Name und Stand	Gewöhnlicher Aufenthaltsort	Wohnung hier	Per-sonen-Zahl
	Angemeldet am 8. August 1910:			54451
41046	Herr Beamter Lajos **Marsalko** mit Frau Ida	Nyiregyhaza	Heine, Parkstrasse	2
41047	Herr Priv. Franz **Spitzer** mit Frau Janka	Budapest	Stadt Bremen. Markt	2
41048	Frau Ella William **Muller**	Hannover	dto.	1
41049	Herr Kaufmann Rudolf **Christian** mit Frau Anna	Ujpecs	Kiel, Schützenstrasse	2
41050	Herr Advokat Dr. Demetrius **Ciuta** mit Frau Marie	Besztercze (Bistritz)	Drei Lerchen, Markt	2
41051	Herr E.-B.-Beamter Wenzel **Hawlisch** m.			

Dr. Demetrius Ciuta *Lista de oaspeți* din 10 August/24 August 1910

33927	Herr Kaufmann Jakob **Spiro** mit Frau	Borkowice	dto.
33928	Frau Lehrer Regina **Kohn** mit Tochter Marie	München	dto.
33929	Frau Marie **Rubel**	Czabarowka	Grossherzog, Kaiserstrasse
33930	Herr Advocat Dr. Theodor **Mihali**	Dées	König von Württemberg, Gartenzeile
33931	Herr Advokat Dr. Demetrius **Ciuta**	Bistritz	dto.
33932	Fräulein Musiklehrerin Sophie **Hahn**	Wien	Kanone, Alte Wiese
33933	Herr Hermann **Kaufmann** mit Familie und Bedienung	Dortmund	Hotel Kaiserbad, Marienbaderstrasse

Dr. Demetrius Ciuta *Lista de oaspeți* din 25 August/7 Sept.1900

Pornind de la localizarea propusă de profesorul Radu Mârza*: terasa Kafe Kaiserpark*[19] precum și cunoscând acum și adresele unde locuiau personajele din fotografie, în anul 1911 (Caragiale - *Hotel Kroh*, situat în *Parkstrasse,* dr. Demetrius Ciuta - *Haus Kaiser Josef*, din strada *Parkstrasse*, G. Coșbuc - *Hotel Post*, situat în *Eggerstrasse*, dr. Al. Vaida-Voevod - Hotel *Felix Zawojsky*), putem spune că terasa unde s-au întâlnit personajele din fotografie se află într-o splendidă zonă înverzită a orașului, situată în apropierea unora dintre locuințele oaspeților români.

Café *Kaiser-Park*

[19] Numele cafenelei este redat în cărțile poștale fie *Café Kaiser-Park*, fie *Café Kaiserpark*.

Café *Kaiser-Park,* locul de întâlnire a lui Coşbuc, Caragiale et comp.

Hotel *Kaiser Josef – Strada Parcului* (*Parkstrasse),* aici este cazat dr. Ciuta

În acel an, 1911, în Karlsbad s-a înregistrat un maxim de turiști, dintre toți anii de dinainte de izbucnirea Primului Război Mondial: 70 935 persoane. Dintre aceștia, aproximativ 2800-3000 erau români, dintre care 2000 erau din Micul Regat[20]. Începând cu anul 1912, din cauza accentuatei inflații și apoi, peste doi ani, din cauza războiului, numărul turiștilor a scăzut drastic.

Iată cum descrie ziarul ”*Românul*” din 17/30 Iulie[21] 1911 starea vremii în vara anului în care a fost realizată această faimoasă fotografie:

”Aflăm că la Karlsbad în această staţiune balneară e o afluenţă extraordinară de lume, cum nu s'a mai pomenit. Aceasta din cauză că în Austria şi Germania domneşte o căldură sufocantă, aşa că lumea se refugiază în masă în regiunile răcoroase. Foarte multe persoane au rămas fără locuinţe, aşa că se văd numeroşi vizitatori dormind pe băncile grădinilor publice. Se plătesc preţuri enorme pentru camere de servitori, sau oricum ar fi ele. In general, din cauza acestei aglomeraţiuni, scumpetea tuturor lucrurilor este foarte mare.”

Privind cu atenție din nou această fotografie observăm ținuta personajelor, care nu par a fi afectate de o căldură toridă ba, dimpotrivă: G. Coșbuc poartă costum și un pardesiu pe deasupra. Este de presupus că în ziua aceea a plouat, sau mesenii au fost fotografiați la o oră matinală, în nici un caz la prânz.

Având în vedere programul medicului Al. Vaida-Voevod, care acorda consultații între orele 7-9 dimineața și 14-16 după-amiaza[22], în fiecare zi a săptămânii, deducem că fotografia a fost făcută probabil într-o zi liberă, cel mai probabil Duminica.

Mai știm faptul că maestrul Caragiale, sosit pe data de 14 iunie, stil nou, nu a stat decât trei zile în stațiune. De aceea, putem spune că întâlnirea de grup nu putea avea loc decât în prima Duminică, după sosire. Potrivit unui calendar din epocă, această probabilă primă Duminică a fost 18 Iunie stil nou !

[20] Dr. Nicolae Vecerdea, *Scrisori din Karlsbad, Gazeta Transilvaniei*, nr.164, din 31 Iulie/13 Aug. 1916, p. 1-2
[21] *Românul,* An I, Duminică 17/30 Iulie 1911, nr. 156, p.8
[22] Vezi infra, p. 11

În continuare, analizând și alte detalii ale pozei, am mai putea să deducem că aceasta este făcută de către un fotograf ambulant, care i-a surprins pe meseni pe nepregătite, fără nici un aranjament al detaliilor, cum se întâmplă într-un atelier fotografic profesionist, întrucât George Coșbuc încearcă să își ascundă rușinat țigara, iar Caragiale este înfățișat într-o poziție de o lejeritate nefirească pentru un mesean: picior peste picior, mâna în buzunar !

Analizând, de asemenea, din punct de vedere psihologic, expresia fețelor celor din imagine, se poate deduce faptul că nu par foarte satisfăcuți de insistența cu care sunt fotografiați într-un spațiu public.

Epilog

În anul 2007, deci la aproape un secol de la data fotografiei, am făcut o vizită în Cehia, la *Karlovy Vary*, vechiul *Karlsbad,* reînviat miraculos, stațiune renumită pentru apele sale minerale binefăcătoare, singurele din Europa având sulf coloidal și o mare densitate de ioni negativi, factori naturali benefici, similari celor de la Herculane, respectiv Căciulata.

Karlsbad a fost o stațiune balneo-climaterică destul de familiară românilor, începând cu un secol și jumătate în urmă. Erau vremuri când cei mai bogați mergeau la cură, în fiecare vară, petrecându-și concediul la *Karlsbad,* la *Marienbad,* la *Baden* sau la *Hall.*

Primul vizitator român care a descris Karlsbadul este boierul oltean Barbu Știrbei, el efectuând în perioada 1796-1797 o călătorie în apus[23], descriind cu savoare atmosfera întâlnită aici.

Nu este singurul conațional care admiră această stațiune. Printre cei mai cunoscuți amintim pe Al. Ghica, viitorul domnitor al Valahiei, care vizitează

[23] N. Iorga, *Un boier oltean la Karlsbad in 1796-1797 Călătoria lui Barbu Ştirbei în Apus*, Dezbaterile *Academiei* în 1906-1907, *Memoriile Secțiunii Istorice,* Tom. XXIX, p. 215- 231

Karlsbad[24], în anul 1832, Regina Elisabeta (Carmen Sylva)[25] V. Alecsandri, Alexandru Ioan Cuza, N. Fleva, C.G. Costa-Foru, G. Coșbuc, I.L. Caragiale, O. Goga, ș.a.

În anul 1855, Gh. Asachi dedică un imn *Băilor de la Karlsbad*, purtând data „*iulie 1855*". Imnul a fost scrijelit pe o „*tablă votivă*", fixată de municipalitatea staţiunii, printre altele similare, aflate la picioarele stâncii numite *Parnas*, faţă-n faţă cu noul templu protestant[26].

Mari figuri culturale dar mai ales oameni politici români, persoane cunoscute[27], cum ar fi viitorul Patriarh al României, Miron Cristea[28], primi miniștri, precum D.A. Sturza (1905), magnați ai industriei, precum D. Mociornița (1928), diplomați (Alex. Em. Lahovary) obișnuiau să își petreacă vacanțele la Karlsbad, unii chiar s-au căsătorit în această stațiune[29]

Revin la șirul gândurilor, spunând că, încă în urmă cu 3 lustri de viață, când am vizitat această renumită stațiune balneo-climaterică, aflată în partea de vest a Cehiei, am fost impresionat de aspectul ei de înaltă clasă, și dintr-o dată mi-am adus aminte de Sinaia, Bad-Ischl sau Baden, de multe alte stațiuni frecventate în decursul vremii de vizitatori români.

Încă de pe atunci, care va să zică în 2007, toate hotelurile, pensiunile și restaurantele din Karlsbad arătau impecabil, ca în vremurile de mare strălucire de odinioară, ridicându-se la nivelul sau chiar deasupra unor stabilimente balneare renumite din Austria, Germania, Italia sau Franța.

---

[24] cf. Jean de Carro, *Almanach de Karlsbad,* , Prague, 1836, p.25)

[25] În anul 1867, Elisabeta, soția Pricipelui Carol al României vizitează Karlsbad, împreună cu mătușa sa, Elena, marea ducesă a Rusiei. Câțiva ani mai târziu, la moartea unicei sale fiice, prințesa Maria, Elisabeta de Wied face o cruntă depresie și pleacă, în 1874, să se trateze la *Franzensbad*, în apropiere de *Karlsbad* și *Marienbad,* celebrele stațiuni de tratament din *Boemia.*

[26] Cf. *La termele de Karlsbad*, în Gheorghe Asachi, *"Opere", **I***, ediţie critică şi prefaţă de N. A. Ursu, *Ed. Minerva,* 1973, p. 233.

[27] Principele Ferdinand își făcea în fiecare an cura la Karlsbad.

[28] "*Miron Cristea, preot, din Hermanstadt"*, este menționat la data de 19 iulie 1907 în lista de turiști veniți la tratament, fiind cazat la *Zentralhotel Loib* din strada *Teatergasse*, de asemenea viitorul patriarh revine la Karlsbad, pentru obișnuita cură de tratament, la 14 septembrie 1915, cazându-se la același hotel.

[29] La *Arhivele Naționale*, *Fondul Argetoianu*, găsim printre alte scrisori dovedind preferința familiei Argetoianu pentru această stațiune, următorul anunț: *Contele și contesa Nicolae Talevitch, generalul Argetoianu şi soţia anunţă căsătoria religioasă a copiilor lor Clemenţa N. Talevitch şi Jean (Ion) Constantin Argetoianu, care a avut la Karlsbad la 25 iulie 1897.*

În continuare, vreau să evoc povestea unui hotel celebru, al cărui nume deocamdată nu îl amintesc, deși acesta exista pe vremea în care Coșbuc și Caragiale își beau liniștiți berea pe terasa unui hotel din această minunată stațiune.

La acest hotel s-a cazat George Coșbuc, în anii 1911, 1912 și 1913 ! Este situat în chiar Centrul Spa al stațiunii Karlsbad, înspre zona de afaceri. În prezent, de la ferestrele hotelului se pot urmări în fiecare an diverse evenimente, precum *Festivalul Internațional de Film*, celebru în toată Europa, de talia celui de la Berlin, de exemplu.

În toate ghidurile de turism, acest hotel este cotat drept una dintre destinațiile și atracțiile populare ale stațiunii.

Hotelul a fost construit în anul 1893, pe *Gartenzeile* (acum strada *Zahradní)* de lângă râul Teplá, un fel de *Corso*, care păstrează în integralitatea sa clădirile originale ale secolului al XIX-lea, cele mai frumoase și reprezentative clădiri.

Hotelul a fost deținut de Anton Schwabb, apoi acesta a fost cumpărat și exploatat de Karl Wacker și Marie Zeinar, schimbându-i o perioadă denumirea în Hotel *„Erzherzog Albrecht”*.

După primul război mondial, mai exact în anul 1921, hotelul a fost cumpărat de societatea pe acțiuni *Duchcovsko-podmokelská dráha,* care și-a extins activitatea în special în domeniul mineritului, aceasta stabilindu-și sediul chiar în hotel, până în 1932.

După anul 1945, când bunurile companiei amintite au fost naționalizate, până la începutul anilor 60, a secolului trecut, aici a fost sediul companiei de stat care opera în domeniul mineritului.

Ulterior, în prima decadă de după anul 1990, clădirea a redevenit pensiune. Acum ea aparține companiei *Sokolovská uhelná AS,* care a renovat total clădirea, sporind capacitatea de cazare, modernizând-o, transformând-o în hotel, primind turiști din toate colțurile lumii.

Odată cu refacerea utilităților, este adăugat un restaurant, întregul complex devenind o locație exclusivistă a stațiunii *Karlovy Vary*, dispunând de o capacitate de 32 de camere, cu toate dotările necesare unui modern hotel.

Aproximativ 5.000 de oaspeți din întreaga lume sunt oaspeții hotelului, în fiecare an, fiind administrat de o filială a companiei ”*Sokolovské uhelné, právní”*

Bănuiți cumva de ce v-am prezentat aceste date aparent banale ? Ei, bine pentru că aici se caza G. Coșbuc când vizita stațiunea și destul de probabil și în anul 1911, fiindcă firma acestui cunoscut și apreciat hotel este….. ”**ROMANIA**”, brand atrăgător, cunoscut și apreciat de Poet.

Sub acest nume hotelul funcționează și în prezent, deși a avut două perioade de întrerupere.

În anul 1905, *Hotel România* împreună cu *Hotelul Poștei (loc de cazare al poetului G. Coșbuc în anul 1912)*

În perioada în care Marie Zeinar și Karl Wacker dețineau acest hotel, el era considerat unul de înaltă clasă, deschis tot timpul anului, având lift, lumină electrică și centrală de încălzire proprie.

Schimbarea numelui în *Prințul moștenitor Albrecht* (*Erzherzog Albrecht)* a făcut ca acesta să nu mai fie așa de frecventat de către turiștii români.

După dezmembrarea *Imperiului Austro-Ungar*, când Boemia este integrată Ceho-Slovaciei, numele *Erzherzog Albrecht* cade în desuetudine, hotelul revenind la vechea denumire: ROMANIA.

Să nu uităm că, după 1918, țara noastră avea graniță comună cu Cehoslovacia, chiar semnase cu aceasta o alianță, cunoscută în istorie drept *Mica Antantă*, destrămată în anul 1938, după *Acordurile de la Műnchen*.

Nu întâmplător, tot în Boemia, și tot în triunghiul de aur al stațiunilor de odihnă și tratament al Cehiei de azi, la *Marienbad* (Marianske Lazne) se află un alt faimos hotel de lux, purtând un nume ce evocă și meleagurile noastre: *Hotel Danubius*, chiar un complex splendid se numește *Danubius Spa Health Resort,* situat în *Piața Goethe.*

În prezent, la recepția *Hotelului Romania* se află în permanență o angajată care vorbește limba română, fiind gata să primească, precum odinioară, sute și sute de turiști veniți de pe meleagurile noastre, în fiecare sezon.

Viena

06.06.2020

Cineva face, în sfârșit, reclamă țării noastre !!!

Hotel ROMANA, în zilele noastre, la *Karlsbad* – Cehia